

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 289/2014-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta v konaní o sťažnosti D. F. a L. H., zastúpených advokátkou JUDr. Dášou Komkovou, Hlavná 27, Prešov, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 (predtým vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996), za účasti Okresného súdu Prešov, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. F. a L. H., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 74/04-28 z 3. júna 2004 p o r u š e n é b o l o .

2. D. F. a L. H. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume po 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Prešov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prešov je p o v i n n ý uhradiť D. F. a L. H. trovy konania v sume 360,19 € (slovom tristošesťdesiat eur a devätnásť centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Dáše Komkovej, Hlavná 27, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. marca 2014 doručená sťažnosť D. F. a L. H. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 (predtým vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996).

Z vyžiadaných spisov okresného súdu sp. zn. 8 C 92/1996 a sp. zn. 17 C 7/2013, ako aj zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa v procesnom postavení navrhovateľov v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 (predtým vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996) domáhajú zaplataenia nájomného. Návrh na začatie konania doručený okresnému súdu 8. mája 1996 bol zaregistrovaný pod sp. zn. 8 C 92/1996.

Sťažovatelia v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„V konaní boli prietahy, preto sme dňa 25. 11. 2003 podali sťažnosť Ústavnému súdu SR na začatie konania vo veci porušenia ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktorá sťažnosť sa viedla pod sp. zn. I. ÚS 74/2004. Ústavný súd SR nálezom zo dňa 3. 6. 2004 rozhodol, že Okresný súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996 porušil základné právo sťažovateľky v 1. rade, ako aj sťažovateľa v 2. rade a prikázal Okresnému súdu v Prešove konať bez zbytočných prietáhov.“

Ústavný súd zistil, že vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 92/1996 rozhodol okresný súd právoplatným rozsudkom č. k. 8 C 92/1996-662 z 29. apríla 2011, ktorým návrh voči odporcovi v 1. rade zamietol a návrh voči odporcom v 2. až 19. rade na zaplatenie nájomného vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 17 C 7/2013. Toto konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené.

Podľa názoru sťažovateľov *„tento dlhotrvajúci spor má za následok našu právnu neistotu, už aj z toho dôvodu, že v predmetnej veci v roku 2004 bol vydaný nález Ústavného súdu SR, ktorým Ústavný súd SR prikázal Okresnému súdu Prešov konať bez zbytočných prieťahov“*.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľa žiadajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo D. F. a L. H. upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996 v spojení so sp. zn. 17 C 7/2013 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby vo veci 8 C 92/1996 v spojení s 17 C 7/2013 konal bez zbytočných prieťahov.

3. D. F. priznáva finančné zadosťučinenie 15.000 Eur (slovom pätnásťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť D. F. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. L. H. priznáva finančné zadosťučinenie 15.000 Eur (slovom pätnásťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť L. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd v Prešove je povinný uhradiť D. F. trovy právneho zastúpenia v sume 340,90 Eur na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Dáši Komkovej... do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd v Prešove je povinný uhradiť L. H. trovy právneho zastúpenia v sume 340,90 Eur na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Dáši Komkovej... do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa k nej vyjadrila. Predsedníčka okresného súdu reagovala na výzvu ústavného súdu v prípise sp. zn. 1 SprO 511/2014, SprU 3005/2014 zo 14. apríla 2014, ku ktorému pripojila vyjadrenia zákonných sudcov. Zákonná sudkyňa (vec jej bola pridelená 9. júla 2010, pozn.) popri prehľade procesných úkonov súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla, že podľa jej názoru „žaloba nespĺňala základné náležitosti, žalobcovia nemali ujasnení okruh účastníkov na strane žalovaných, žalobný petit, ako aj okruh účastníkov súdu ustálili až v priebehu rokov 2010 až 2011, preto nemôžu namietat, že konanie trvá viac ako 18 rokov, keď sami tieto svoje procesné návrhy učinili až po 14 resp. 15 rokoch od podania žaloby...

Pokiaľ ide o námietku žalobcov, že znalecké dokazovanie nie je v tejto veci potrebné, s poukazom na to, že vo veci už bol ustanovený súdny znalec J. Š. k tomu uvádzam, že s týmto nie je možné v žiadnom prípade súhlasiť. V uvedenom konaní bol uznesením súdu č. k. 8 C 92/1996-187 zo dňa 27. 01. 2005 ustanovený znalec, ktorý dňa 28. 06. 2006 - č. l. 239 súdneho spisu podal znalecký posudok, avšak v tom čase bol žalovaný iba... a výška nájmu bola určená iba za obdobie rokov 1993 až 2003.

Žalobcovia rozšírili svoju žalobu o ďalších žalovaných v 2. až 21. rade a za ďalšie obdobie rokov 2004 až 2012 požadovali nájom. Súd je toho názoru, že v tomto prípade rozhodnutie o tejto otázke závisí iba od znaleckého dokazovania. Navyše, samotní žalobcovia ani nevedeli súdu uviesť, vrátane právnej zástupkyne žalobcov, ako vypočítali výšku nájmu podľa žalobného petitu, na základe akých skutočností pri tomto svojom výpočte vychádzali...

Mám za to, že ako zákonná sudkyňa som vykonávala a stále vykonávam všetky procesné úkony v súlade s tým, aby nedochádzalo k priet'ahom v tomto konaní.“.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 289/2014-21 z 13. mája 2014 ju prijal na ďalšie konanie v časti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 74/04-28 z 3. júna 2004, a vo zvyšnej časti ju odmietol ako neprípustnú.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedníčku okresného súdu, aby oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a prípadne doplnila svoje vyjadrenie k sťažnosti zo 14. apríla 2014. Predsedníčka okresného súdu v prípise sp. zn. SprO 511/2014, SprU 3005/2014 doručenom ústavnému súdu 7. júla 2014 oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, pričom možnosť doplniť svoje vyjadrenie k sťažnosti nevyužila.

Dňa 8. júla 2014 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadrila, či trvajú na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenia predsedníčky okresného súdu k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 21. júla 2014 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a v písomnom podaní doručenom 24. júla 2014 okrem iného uviedla: *„Pokiaľ procesná sudkyňa zastáva názor zamietnutia žaloby od počiatku podania návrhu, procesný súd mal vo veci meritórne rozhodnúť. Neustálymi výzvami a autoritatívnymi nárokmi v konaní, procesný súd nás, sťažovateľov, uvádzal a uvádza do právnej neistoty, ktorá zakladá ďalšie procesné úkony vo veci, nakoľko opätovne môže dôjsť k zmene pomerov na strane účastníkov konania vzhľadom na ich vek... Pokiaľ ide o vyjadrenie procesného súdu potrebou vyhotoviť nový znalecký posudok, máme zato, že takýto procesný úkon je nehospodárny, nakoľko v predmetnom konaní boli vyhotovené dva znalecké posudky a keďže opätovné znalecké dokazovanie zo strany súdu nariadené uznesením v roku 2014 viedlo k nevôli účastníkov v 2. až 4. rade, ktorí žalobu zobrali späť po tom, čo súd uznesením vyrubil preddavok na trovy znaleckého dokazovania, dochádza k prehlbovaniu ďalších prietahov v predmetnom konaní.“*

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 74/04 už rozhodoval o sťažnosti sťažovateľov, ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní. O tejto sťažnosti ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 74/04-28 z 3. júna 2004, v ktorom okrem iného vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 92/96 porušil základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, pričom zároveň okresnému súdu v napadnutom konaní prikázal konať vo veci bez zbytočných prietáhov a sťažovateľom priznal finančné zadosťučinenie v sume po 20 000 Sk. Označený nález nadobudol právoplatnosť 7. júla 2004, keď bol (podľa doručenky založenej v spise sp. zn. I. ÚS 74/04) doručený právnomu zástupcovi sťažovateľov. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tomto konaní preskúmaval postup okresného súdu v napadnutom konaní len v období po 7. júli 2004.

Zo sťažnosti, z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 92/1996 a sp. zn. 17 C 7/2013 a z písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil, že v období po 7. júli 2004 bol priebeh napadnutého konania nasledovný:

Na pojednávaní 28. júna 2004 okresný súd vec prerokoval a odročil na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania na určenie nájmu za obdobie od r. 1993 do r. 2004.

Uznesením sp. zn. 8 C 92/1996 z 27. januára 2005 okresný súd ustanovil znalca na výpočet nájmu a zároveň vyzval právneho zástupcu sťažovateľov na spresnenie petitu žaloby.

Výzvou z 11. februára 2005 okresný súd žiadal právneho zástupcu sťažovateľov o oznámenie dátumu úmrtia jedného z účastníkov konania a 1. marca 2005 zisťoval stav dedičského konania.

Na pojednávaní 17. marca 2005 okresný súd vec prerokoval a odročil na účely nariadenia znaleckého dokazovania na zameranie záhradkárskej osady, následne uznesením z 5. mája 2005 ustanovil znalca a nariadil znalecké dokazovanie z odboru geodézie a kartografie.

Dňa 7. júna 2005 znalec poverený určením nájmu žiadal od okresného súdu potrebné podklady.

Uznesením č. k. 8 C 92/1996-208 z 3. augusta 2005 okresný súd ustanovil nového znalca z odboru kartografie a geodézie a 21. septembra 2005 mu odoslal spis na vypracovanie posudku.

Zákonný sudca 24. novembra 2005 urgoval znalca na predloženie posudku.

Znalec doručil okresnému súdu 4. apríla 2006 vypracovaný posudok a vyúčtovanie znalečného, ktorý bol následne 5. apríla 2006 odoslaný účastníkom konania, zároveň celý spis okresný súd zaslal znalcovi na výpočet nájmu.

Dňa 28. júna 2006 doručil znalec okresnému súdu znalecký posudok a vyúčtovanie znalečného.

Okresný súd 19. júla 2006 písomne vyzval dedičov po zomrelom účastníkovi konania na vyjadrenie, či budú v konaní pokračovať, a uzneseniami č. k. 8 C 92/1996-270 a č. k. 8 C 92/1996- 271 z 26. augusta 2006 priznal znalečné obom znalcom.

Písomným dopytom zo 6. októbra 2006 okresný súd zisťoval od právneho zástupcu navrhovateľov, či zastupuje aj dedičov zomrelého navrhovateľa.

Dňa 20. marca 2007 vyzval sudca právneho zástupcu navrhovateľov, aby oznámil, či došlo medzi účastníkmi k mimosúdnej dohode tak, ako to avizoval vo februári 2007, a 11. apríla 2007 na spresnenie petitu žaloby.

Na pojednávaní 23. októbra 2007 bola vec prerokovaná a odročená na účely vyžiadania listinných dôkazov, 27. novembra 2007 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na predloženie procesných návrhov.

Dňa 16. apríla 2008 dal sudca pokyn založiť spis na krátku lehotu, keďže právny zástupca navrhovateľov avizoval späťvzatie návrhu na pripustenie ďalších účastníkov do konania.

Výzvou z 5. mája 2008 okresný súd vyzval navrhovateľa v 5. rade, aby spresnil svoje žalobné návrhy, a výzvou z 10. októbra 2008 vyzval právneho zástupcu navrhovateľov

na spresnenie petitu žaloby a zároveň požiadal manželku navrhovateľa v 5. rade, aby oznámila, či súhlasí s ustanovením za opatrovníčku manželovi, ktorý sa dlhodobo zdržiava v cudzine.

Uzneseniami č. k. 8 C 92/1996-375 a č. k. 8 C 92/1996-376 z 28. októbra 2008 okresný súd priznal oslobodenie od súdnych poplatkov navrhovateľom v 1. a 6. rade.

Dňa 30. októbra 2008 okresný súd expedoval výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za návrh a 4. novembra 2008 zaslal manželke navrhovateľa v 5. rade listiny zo spisu.

Spis bol 19. decembra 2008 predložený Krajskému súdu v Prešove (ďalej aj „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu o povinnosti zaplatiť súdny poplatok za návrh.

Krajský súd v Prešove 27. januára 2009 uznesenie súdu prvého stupňa o povinnosti navrhovateľov zaplatiť súdny poplatok zrušil.

Po tom, čo okresný súd 18. februára 2009 zisťoval pobyt navrhovateľa v 5. rade v zahraničí, 28. decembra 2009 mu ustanovil opatrovníka na zastupovanie v konaní.

Na pojednávaní 23. februára 2010 bola vec prerokovaná a uznesením sp. zn. 8 C 92/1996 z 30. marca 2010 okresný súd vrátil zaplatený súdny poplatok navrhovateľovi v 5. rade.

Právny zástupca navrhovateľov požiadal 31. marca 2010 o predĺženie lehoty na spresnenie okruhu účastníkov konania a petitu žaloby.

Okresný súd na pojednávaní 22. júna 2010 vec prerokoval a odročil s tým, že právny zástupca navrhovateľov spresní petít žaloby a okruh účastníkov konania.

Urgenciou z 9. septembra 2010 zákonná sudkyňa požiadala právneho zástupcu navrhovateľov o oznámenie znenia petitu žaloby a okruhu účastníkov konania.

Okresný súd na pojednávaní 18. októbra 2010 vec prerokoval a uznesením č. k. 8 C 92/1996-460 z 11. novembra 2010 pripustil vstup účastníkov do konania na strane odporcov.

Dňa 12. novembra 2010 okresný súd doručil poučenie o procesných právach účastníkom konania a 19. novembra 2010 zisťoval pobyt jedného z účastníkov konania.

Na pojednávaní 17. decembra 2010 okresný súd vec prerokoval a pojednávanie odročil na účely vyžiadania listinných dokladov a vyčíslenie nájmu za obdobie od roku 1993 do 2010.

Okresný súd 20. januára 2011 vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na úpravu žalobného petitu.

Pojednávanie 25. februára 2011 okresný súd odročil na žiadosť právneho zástupcu navrhovateľov a následne uznesením č. k. 8 C 92/1996-601 zo 17. marca 2011 konanie voči odporcovi v 5. rade a 7. rade zastavil, pripustil vstup ďalších účastníkov do konania na strane odporcov a pripustil zmenu žalobného petitu.

Pojednávania 29. apríla 2011 sa právny zástupca navrhovateľov bez ospravedlnenia nezúčastnil, okresný súd vykonal výsluch účastníkov konania a vyhlásil rozsudok č. k. 8 C 92/1996-662 (voči odporcovi v 1. rade konanie zastavil a proti odporcom v 2. rade až 19. rade návrh vylúčil na samostatné konanie).

Po tom, čo právny zástupca navrhovateľov podal 6. júna 2011 odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, vyzval okresný súd 9. júna 2011 navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie. Proti uzneseniu o povinnosti zaplatiť súdny poplatok za odvolanie podal právny zástupca navrhovateľov 4. júla 2011 odvolanie a následne bola vec predložená 28. júla 2011 na rozhodnutie Krajskému súdu v Prešove.

Krajský súd 11. októbra 2011 vec prerokoval na pojednávaní a vrátil ju okresnému súdu na opravu rozsudku a rozhodnutie o trovách konania.

Okresný súd 1. februára 2012 uznesením č. k. 8 C 92/1996-696 opravil rozsudok z 29. apríla 2011 a rozhodol o trovách konania a 9. marca 2012 vec opätovne predložil súdu druhého stupňa.

Krajský súd 8. novembra 2012 odvolacie konanie zastavil z dôvodu späťvzatia odvolania a 5. decembra 2012 vec vrátil okresnému súdu.

Uznesením zo 7. februára 2013 okresný súd ustanovil nového opatrovníka navrhovateľovi v 5. rade.

Na pojednávaní 11. marca 2013 bola vec prerokovaná a odročená na účely nariadenia znaleckého dokazovania na určenie nájmu za jednotlivé časové obdobia a následne 25. apríla 2013 si okresný súd zabezpečoval listinné dôkazy.

Uznesením č. k. 17 C 7/2013-49 z 5. decembra 2013 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie.

Proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania podali 16. januára 2014 odvolanie navrhovateľa, následne však bolo 31. januára 2014 okresnému súdu doručené späťvzatie návrhu na začatie konania navrhovateľmi v 2., 3., a 4. rade.

Dňa 27. februára 2014 okresný súd vyzval odporcov, aby sa vyjadrili, či súhlasia so späťvzatím návrhu, a v marci 2014 prešetroval pobyt navrhovateľa v 5. rade.

Uzneseniami sp. zn. 17 C 7/2013 z 1. júla 2014 bolo čiastočne zastavené konanie medzi navrhovateľmi v 2., 3. a 4. rade a odporcami v 1. až 18. rade a nariadené znalecké dokazovanie znalcom z odboru stavebníctva.

Proti uzneseniu o ustanovení znalca podali sťažovatelia 11. júla 2014 odvolanie, ktoré okresný súd 30. júla 2014 doručoval protistrane na vyjadrenie.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Keďže ústavný súd už nálezom č. k. I. ÚS 74/04/28 z 3. júna 2004 rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996 porušil sťažovateľmi označené právo, v tomto konaní mohol vzhľadom na § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde posudzovať postup okresného súdu v napadnutom konaní z hľadiska namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len v období po nadobudnutí právoplatnosti označeného nálezu, t. j. po 7. júli 2004.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, keď sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1),

správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o určení nájomného za dočasné užívanie pôdy záhradkármi. Po právnej stránke ide o štandardnú vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Zo skutočností uvedených sťažovateľmi a okresným súdom ani z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej zložitosti veci. Zo skutkového hľadiska ústavný súd zastáva názor, že ide o vec, ktorú možno považovať za fakticky zložitú (z dôvodu potreby zhromaždiť viacero listinných dôkazov, potreby vykonať znalecké dokazovanie, ako aj vysokého počtu účastníkov konania a sťaženej komunikácie s nimi). Ústavný súd ale zároveň konštatuje, že faktická zložitosť veci nemôže v žiadnom prípade ospravedlniť skutočnosť, že vec ani po uplynutí osemnástich rokov od podania návrhu nie je dosiaľ právoplatne skončená.

2. Pokiaľ ide o ďalšie kritérium, t. j. správanie sťažovateľov (v spore navrhovateľov) v preskúvanom konaní, možno im vytknúť (opakované) tvrdenia o možnosti vyriešiť spor mimosúdnou dohodou, početné návrhy na zmenu petitu žaloby a okruhu účastníkov konania, ale najmä nedodržiavanie sudcovských lehôt, t. j. sťažovatelia (vrátane ich právneho zástupcu) neposkytovali okresnému súdu v doterajšom priebehu konania požadovanú súčinnosť, čo výrazným spôsobom narušilo plynulosť postupu okresného súdu. Uvedené skutočnosti pomerne výrazným spôsobom prispeli k predĺženiu doterajšieho priebehu konania a sčasti majú aj priamu príčinnú súvislosť so vzniknutými priet'ahmi. Ústavný súd tieto skutočnosti zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní primeraného zadosťučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 7/2013 (predtým vedenom pod sp. zn. 8 C 92/1996) v období

po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 74/04-28 z 3. júna 2004, t. j. po 7. júli 2004. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že doterajšie trvanie napadnutého konania (vyše 18 rokov) je už samo osebe celkom zjavne neprimerané. Podľa názoru ústavného súdu súdne konanie, ktoré trvá tak neobyčajne dlho ako napadnuté konanie, možno spravidla bez ďalšieho považovať za také, ktoré je nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. IV. ÚS 173/05, IV. ÚS 251/05, II. ÚS 3/09).

Zo zapožičaných spisov okresného súdu ústavný súd navyše zistil, že v napadnutom konaní došlo k viacerým obdobiam krátkodobej nečinnosti okresného súdu (napr. obdobie od júna 2004, keď bola vec odročená na účely ustanovenia znalca, až do januára 2005, keď okresný súd nariadil znalecké dokazovanie, od februára 2009 do decembra 2009, keď okresný súd zisťoval pobyt jedného z účastníkov konania a následne mu ustanovil opatrovníka), a tiež neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu (napr. niekoľkonásobné výzvy na úpravu petitu žaloby, vrátenie veci súdom druhého stupňa z dôvodu potreby opravy napadnutého rozsudku a rozhodnutia o trovách konania).

Vychádzajúc z doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania (vyše osemnásť rokov), ktorá je z ústavného hľadiska neakceptovateľná, v spojení s obdobiami neodôvodnenej nečinnosti a neefektívnou činnosťou okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v ňom došlo aj v období po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 74/04-28 z 3. júna 2004 k zbytočným prietahom v namietanom konaní, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Sťažovatelia sa tiež domáhali, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal konať v namietanom konaní bez zbytočných prietahov. Ústavný súd v tejto časti sťažnosti nevyhovel vzhľadom na skutočnosť, že okresnému súdu už nálezom č. k. I. ÚS 74/04-28

z 3. júna 2004 prikázal, aby konal v tomto konaní bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia v sťažnosti žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 15 000 € pre každého z nich.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vychádzajúc na jednej strane predovšetkým z doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania, ako aj už označených období krátkodobej nečinnosti okresného súdu

a jeho viacerých neefektívnych úkonov a na druhej strane zohľadňujúc správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ktoré výrazne prispelo k sťaženiu plynulosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, a berúc zároveň do úvahy skutočnosť, že každému zo sťažovateľov už bolo v roku 2004 priznané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadost'učinenia v sume po 4 000 € pre každého sťažovateľa primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Dášou Komkovou. Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 € (za 2 úkony urobené v roku 2014).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Každému zo sťažovateľov priznal za každý úkon vykonaný v roku 2014 sumu 134 €, čo po znížení o 50 % podľa § 13 ods. 2 vyhlášky predstavuje sumu 268 €, režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony pri dvoch sťažovateľoch vykonané v roku 2014 po 8,04 €, čo spolu po zvýšení o 20 % DPH (právna zástupkyňa sťažovateľov je platcom DPH, pozn.) predstavuje sumu 360,19 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2014